

Објектно оријентисано програмирање

Владимир Филиповић
vladaf@matf.bg.ac.rs

Александар Картељ
kartelj@matf.bg.ac.rs

Сложене конструкције програмског језика Јава

Владимир Филиповић
vladaf@matf.bg.ac.rs

Александар Картељ
kartelj@matf.bg.ac.rs

Променљиве

- **Променљива**- локација у меморији за запис неке вредности или референца на објекат.
- У Јави постоје 3 врсте променљивих:
 1. инстанцне (променљиве примерка односно објекта)
 2. класне
 3. и локалне.
- Сваку променљиву карактеришу: **име, тип и вредност**:
 1. име променљиве је идентификатор.
 2. тип променљиве је један од набројаних типова.
 3. променљива или садржи вредност или је референца на објекат.
- Ако променљива садржи вредност, онда је та вредност је литерал примитивног типа.

Променљиве (2)

- Свака променљива мора бити декларисана.
- Приликом декларисања одређује се тип променљиве.
- Може се доделити и почетна вредност (иницијализација):
 - Локалне променљиве морају добити почетну вредност пре коришћења (иначе се јавља грешка при превођењу).
 - Променљиве примерка и класне променљиве не морају експлицитно добити почетну вредност пре коришћења.
- Ако променљиве примерка нису експлицитном наредбом добиле почетну вредност, подразумеване вредности су:

<code>null</code>	- референца,
<code>0</code>	- нумеричка,
<code>'\0'</code>	- знаковна,
<code>false</code>	- логичка

Променљиве (3)

Примери:

```
// Deklaracija jedne promenljive
int brojGodina;
String mojaNiska;
Knjiga x;

// Vise promenljivih istog tipa
float x, y, tezina;
String prva, druga, tvojaNiska;

// Sa inicijalizacijom
int i, k, n=32;
boolean ind = false;
String ime = "Dusan";
float a= 3.4f, b=5.8f, y=0.2f;
```


Наредбе

- Искористићемо Бекусову нотацију да дефинишемо наредбу:

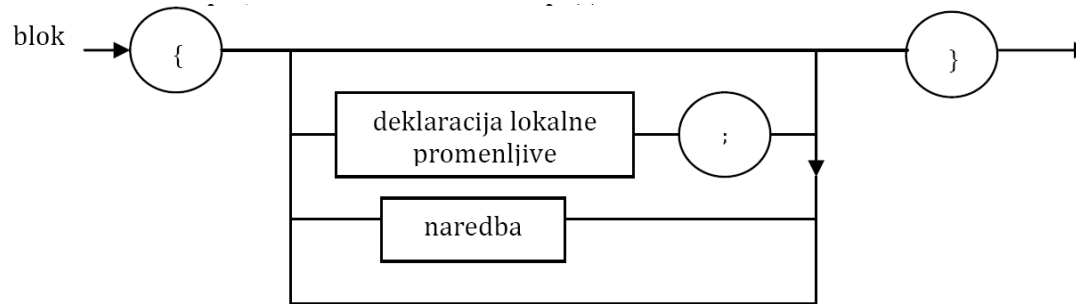
```
<naredba> ::= <blok> | <obeležena naredba>  
            | <prazna naredba> | <izraz-naredba>  
            | <osnovna naredba dodele> | <naredba if>  
            | <naredba switch> | <naredba ponavljanja>  
            | <naredba break> | <naredba continue>  
            | <naredba return> | <naredba throw>  
            | <naredba try> | <naredba synchronized>
```

- Наредба је конструкција помоћу које се контролише ток програма и одвијање операција у Јави.
- Наредбе се завршавају знаком ; (тачком-запетом).

Блок

- Блок је секвенца од нула, једне или више наредби или декларација локалних променљивих ограђених витичастим заградама:

- Уочава се да је претходна дефиниција блока рекурзивна:
 - блок је дефинисан преко наредбе,
 - а већ смо видели да наредба може бити блок.
- Тела класа, метода итд. су блокови.

Блок (2)

- Блок може садржати друге блокове и било које друге наредбе које се извршавају једна за другом док се не наиђе на наредбу за промену тока управљања.
- У блоку могу бити декларисане променљиве.
- Оне су локалне за блок и видљиве су (могу се користити) само од места декларисања до краја блока.
- Локална променљива не може бити коришћена уколико јој није додељена почетна вредност.
- Блок не може садржавати више променљивих са истим именом.

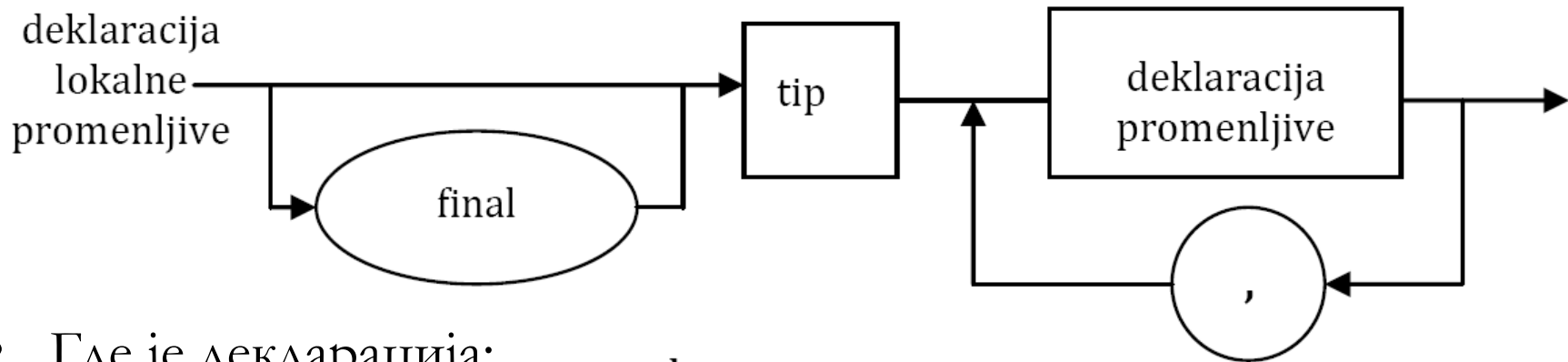
Блок (3)

```
public class Test {
    // telo klase je blok
    public static void main(String[] args) {
        //telo metode je takodje blok
        System.out.println("Zdravo svete");
        {
            //primer suvisnog bloka koji nema nikakvu namenu
            int x; x=5;
            if(x<3){
                // blok za if granu
                int y=x++;
                System.out.println(y);
            }
            System.out.println(x);
            //System.out.println(y);
            // nemoguc ispis vrednosti y, jer je y
            // deklarisan u if bloku i ovde se ne vidi
        }
    }
}
```

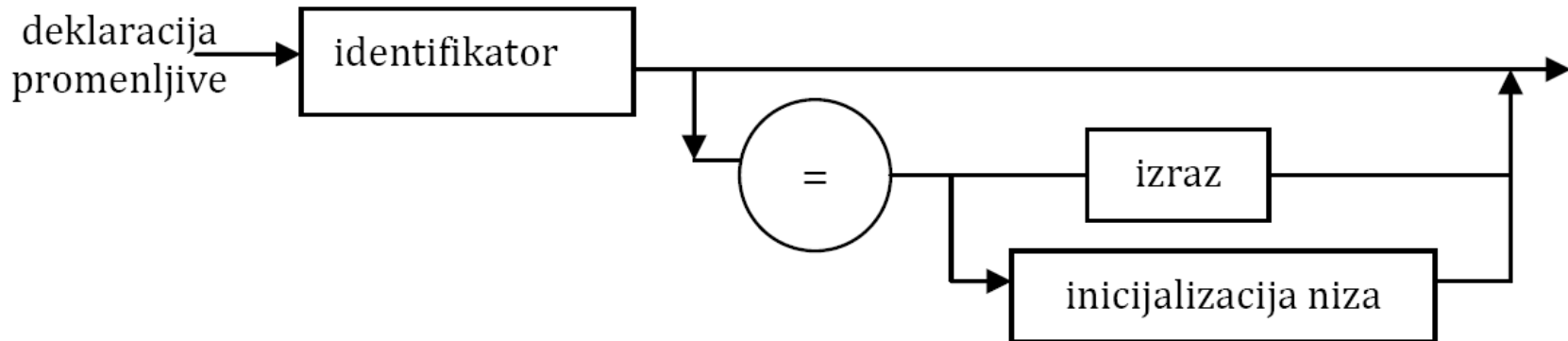

Наредба декларације

- Синтакса декларације локалне променљиве је следећа:

- Где је декларација:

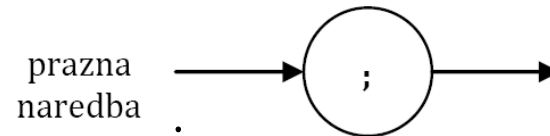

- Металингвистичку променљиву <inicijalizacija niza> ћемо дефинисати када будемо радили са низовима.

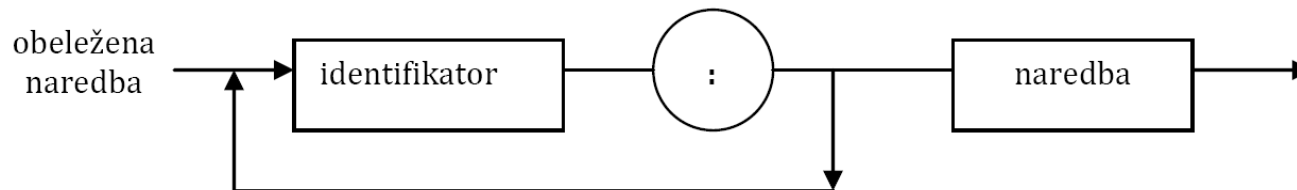

Празна и обележена наредба

- Празна наредба је наредба без дејства.
- Користи се у оним деловима програма где нема никаквих акција. Њена синтакса се може овако изразити:

- Наредба у програмском језику може имати једно или више обележја (лабела) и онда се назива обележеном наредбом:

- Обележена се користи се у комбинацији са наредбама `break` и `continue` за безусловни пренос управљања на одређено место у програму.

Обележена наредба

```
public class PrekidSaObelezjem {

    public static void main(String[] args) {
        int[][] niz = { { 32, 87, 3, 589 },
                        { 12, 1076, 2000, 8 },
                        { 622, 127, 77, 955 } };
        int traziSe = 12;
        boolean pronadjen = false;

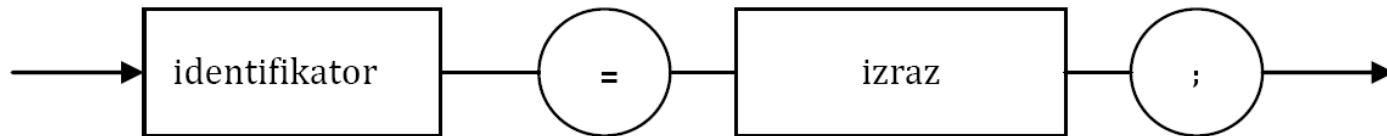
        obelezje1: //obelezje
        for (int i = 0; i < niz.length; i++) {
            for (int j = 0; j < niz[i].length; j++) {
                if (niz[i][j] == traziSe) {
                    pronadjen = true;
                    break obelezje1;
                    //da je samo break, bez obelezja,
                    //onda bi se iskocilo samo iz
                    //unutrasnje petlje
                }
            }
        }
        System.out.println("Pronadjen "+pronadjen);
    }
}
```


Наредба доделе

- Додељивање вредности променљивој у Јави може да се изврши на више начина, али главни начин је **основна наредба доделе**.
- Она омогућава да се променљивима доделе вредности до којих се дошло након одређене обраде.

osnovna
naredba
dodele

- У синтаксној дефиницији основне наредбе доделе појављује се појам израза.

Изрази

- Изрази у Јави се користе да донесу, израчунају и сместе неку вредност.
- Приоритет оператора у изразу одређује редослед израчунавања вредности.
- У један израз могу бити укључени: операнди, оператори и сепаратори.
- Операнд у изразу може да буде: константа, текућа вредност променљиве, резултат позива метода и др.

```
<izraz> ::= <primarni izraz> | < izraz dodele>  
          | <aritmetički izraz> | <relacioni izraz>  
          | <logički izraz> | <izrazi sa operatorima po bitovima>  
          | <uslovni izraz> | <instancni izraz>  
          | <izraz kastovanja> | <unarni izraz>
```


Изрази (2)

- Примарни израз је једна од најкомплекснијих компоненти појма израз. Синтаксу примарног израза дефинишемо овако:

```

<primarni izraz>          ::= <primarni prefiks> { <primarni sufiks> }
<primarni prefiks>       ::= <literal> | <ime>
                           | this | super.<identifikator>
                           | (<izraz>) | <alokacioni izraz>
<primarni sufiks>       ::= .<identifikator> | .this
                           | .class | .<alokacioni izraz>
                           | [<izraz>] | <argumenti>

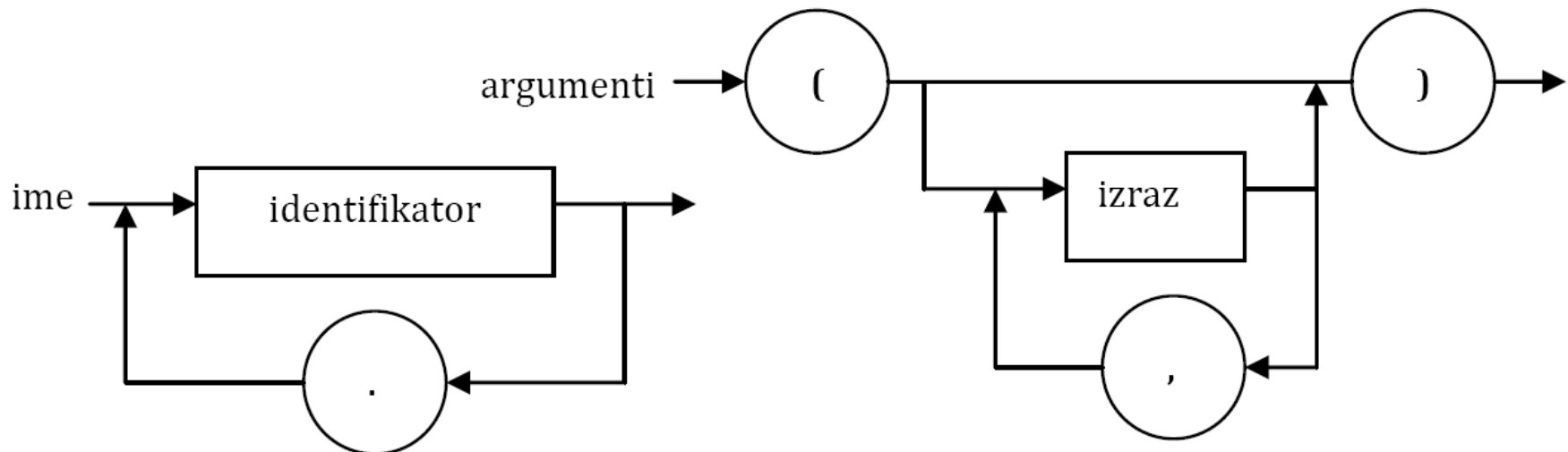
```

- Из наведене дефиниције видимо да израз може бити литерал, име променљиве, кључна реч **this**, али и израз између мале отворене и затворене заграде.
- Дакле, појам израза се дефинише преко самог себе, што значи да је претходна дефиниција израза рекурзивна.

Изрази (3)

- Метапроменљиве `<ime>` и `<argumenti>` можемо описати помоћу синтаксних дијаграма на следећи начин:

Примери неких израза:

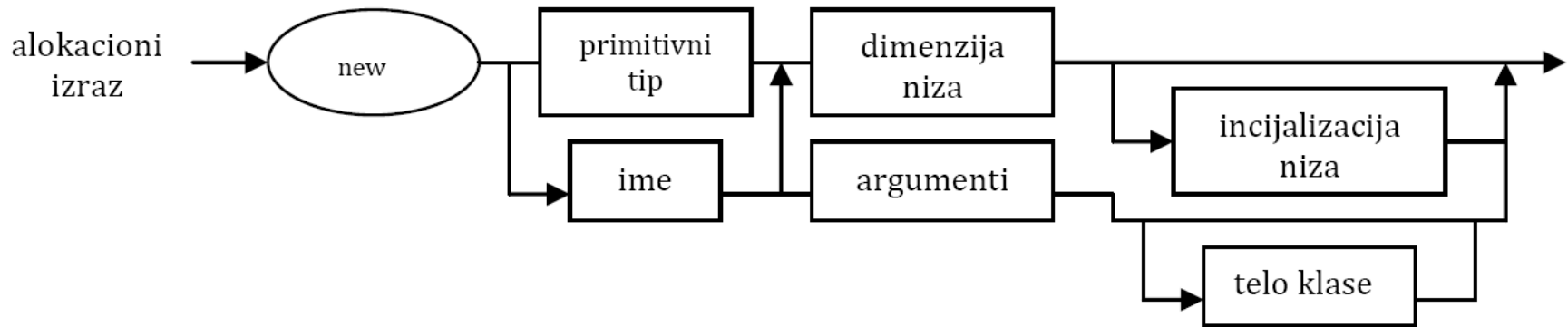
```

args.length
funk(x,y)
pera.mika.zika(a,b)
stampaj(a,b,c+funk(b,a))
Math.random()
System.out.print(niz)
  
```


Изрази (4)

- Синтаксу алокационог израза описујемо помоћу синтаксног дијаграма:

- У наведеном синтаксном дијаграму појављују се метапроменљиве `<dimenzija niza>` и `<inicijalizacija niza>`. Ове метапроменљиве ћемо дефинисати када будемо радили са низовима.

Изрази (5)

- Ослањајући се на раније дефинисане операторе, можемо дефинисати следеће типове израза:

```

<izraz dodele>           ::= <izraz> <operator dodele> <izraz>
<aritmetički izraz>      ::= <izraz> <aritmetički operator> <izraz>
<relacioni izraz>       ::= <izraz> <relacioni operator> <izraz>
<logički izraz>         ::= <izraz> <logički operator> <izraz>
<izrazi sa operatorima
po bitovima>            ::= <izraz> <operator po bitovima > <izraz>
<uslovni izraz>         ::= <izraz> ? <izraz> : <izraz>
<instancni izraz>       ::= <izraz> instanceof <tip>
<izraz kastovanja>     ::= (<tip> ) <izraz>

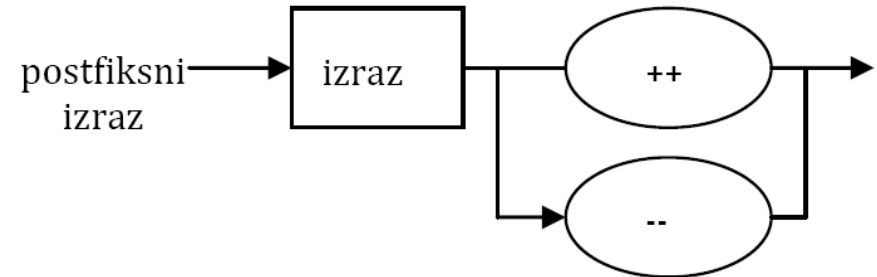
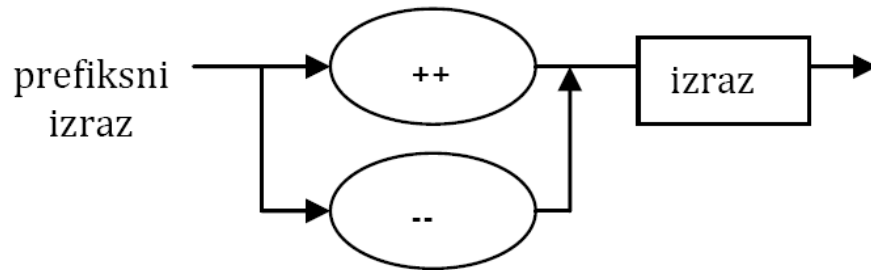
```

- У изразу доделе као оператор доделе може да се појави и =. Дакле, основна наредба доделе представља специјални случај израза доделе.

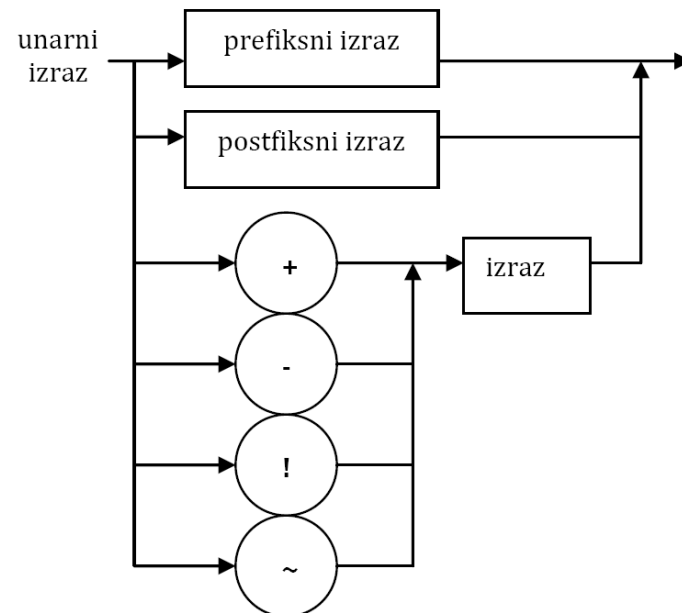

Изрази (6)

- Да би се дефинисао унарни израз, потребно је прво дефинисати префиксни израз и постфиксни израз:

- Сада је унарни израз дефинисан следећим ситнакним дијаграмом:

Изрази (7)

- У једном изразу може да се појави већи број оператора па се намеће питање који је коректан редослед њихове примене?
- Сваком оператору придружен је приоритет.
- Шта ако више оператора имају исти приоритет?
- Тада се примењује карактеристика асоцијативности.
- Оператор може бити:
 - лево-асоцијативан (аритметички оператори),
 - десно-асоцијативан (оператор доделе),
 - или неасоцијативан (релациони оператори, нема смисла израз $a < b < c$).

Изрази (8)

- У следећој табlici приказани су оператори са одговарајућим приоритетима и асоцијативностима.

Приоритет	Оператор	Асоцијативност
1	(), []	неасоцијативан
2	new	неасоцијативан
3	.	лево-асоцијативан
4	++, --	неасоцијативан
5	- (унарни), + (унарни), !, ~, ++, --, (tip)	десно-асоцијативан
6	*, /, %	лево-асоцијативан
7	+, -	лево-асоцијативан
8	<<, >>, >>>	лево-асоцијативан
9	<, >, <=, >=, instanceof	неасоцијативан
10	==, !=	лево-асоцијативан
11	&	лево-асоцијативан
12	^	лево-асоцијативан
13		лево-асоцијативан
14	&&	лево-асоцијативан
15		лево-асоцијативан
16	? :	десно-асоцијативан
17	=, *=, /=, %=, --, <<=, >>=, >>>=, &=, ^=, =	десно-асоцијативан

Компилационе јединице

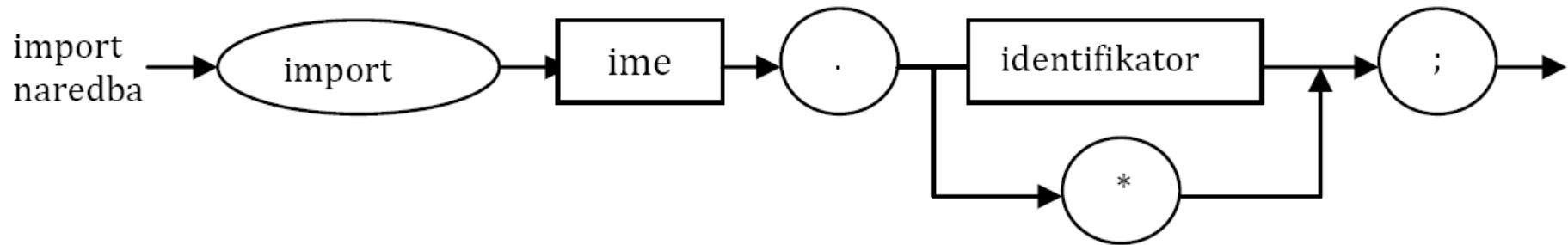
У састав компилационе јединице могу ући:

- `package` директива (пакетне наредбе),
 - `import` директива (наредбе увоза) и
 - дефиниције класа и/или интерфејса и/или енумерација .
- Пакетна наредба служи за одређивање да се дата класа/интерфејс (која се дефинише) налази у датом пакету.
 - Наредба увоза омогућује да се, приликом позива тј. слања поруке, уместо пуног имена класе/интерфејса (имена које обухвата име пакета).

Компилационе јединице (2)

- Синтакса наредбе `import` се описује следећим дијаграмом:

- Наредба увоза `import` представља само помоћ програмеру ради скраћивања нотације.
- На пример, класа за читање података са улаза је једнозначно одређена пуним именом `java.util.Scanner`.
- Наредба `import` омогућује да, тој класи више не мора да се приступа коришћењем пуног имена те класе, већ коришћењем њеног скраћеног имена: `Scanner`.

Компилационе јединице (3)

Увоз статичких метода.

Пример 1:

```
package oop.applet1;  
  
import java.applet.*;  
import java.awt.*;  
  
public class Crtal extends Applet{  
    public void paint (Graphics g){  
        g.drawLine(50, 50, 100, 100);  
        g.fillRect(100, 100, 50, 50);  
        g.drawRoundRect(10, 10, 100, 80, 30, 30);  
        g.fill3DRect(200, 200, 50, 50, true);  
        g.draw3DRect(1, 200, 50, 50, false);  
    }  
}
```


Захвалница

Велики део материјала који је укључен у ову презентацију је преузет из презентације коју је раније (у време када је он држао курс Објектно орјентисано програмирање) направио проф. др Душан Тошић.

Хвала проф. Тошићу што се сагласио са укључивањем тог материјала у садашњу презентацију, као и на помоћи коју ми је пружио током конципирања и реализације курса.